

Normizacija, certifikacija, akreditacija

Postoji jedan vic koji dosta dobro oslikava situaciju u kojoj se nalaze zapovjednici vatrogasnih postrojbi kada nabavljaju vatrogasnu opremu i sredstva za gašenje od dobavljača. Vic glasi otprilike ovako:

Zaustavio policajac vozača osobnog automobila koji je očito bio alkoholiziran, pa mu reče: Isprave molim. Vozač odgovori: Nemam. Ali policajac inzistira: Ništa nemate? Na to vozač pruža zbirku logaritamskih tablica te reče: Imam samo ovo.

Policajac zbunjen tablicama sa silnim brojkama snađe se pa odgovori: U redu je, samo drugi put nalijepite sliku.

Otprilike u takvom razumijevanju protiču i poslovni razgovori između vatrogasnih zapovjednika i dobavljača vatrogasne opreme i sredstava za gašenje. I jedni i drugi se pri isticanju zahtjeva za kvalitetom proizvoda pozivaju na riječi - norma, atest, certifikat, potvrda i sl., a da niti otprilike ne znaju kojim je zakonima i propisima uređeno to područje. Kad je riječ o normiranju i certificiranju kao postupcima, ne poznaju problematiku dovoljno da bi neke stvari analizirali kao cjelinu i uočili nedostatke.

Nakon takvih razgovora slijede nekakve preslike dokumenata na francuskom, engleskom, njemačkom ili kojem drugom jeziku, a zapovjednici, zbunjeni, klimaju glavom u znak odobravanja.

Ne želim tvrditi da sam i ja do kraja proniknuo u tu zaista zamršenu problematiku hrvatskog zakonodavstva, ali dobro je da netko o tome počne pisati i pokretati raspravu. Molim čitatelje da u tom smislu shvate tekst koji slijedi.

Što je norma ?

Norma je isprava namijenjena općoj i opetovanoj uporabi kojom se određuju pravila, odrednice ili značajke proizvoda, procesa i usluga radi postizanja najpovoljnije razine uredenosti.

Je li norma obvezna ?

Norma nije obvezna, osim ako je propisom donesenim na temelju Zakona o normizaciji (NN 55/96) ili nekog drugog zakona proglašena obveznom tj. u tom propisu striktno navedena.

Zašto norme nisu obvezne ?

Na zakonom nereguliranom području postojanje normi je korisno. Norma može pomoći kod slobodnog kretanja roba i usluga, povećanju sigurnosti osoba i imovine te olakšavanju oplemenjivanja okoliša i poboljšanju kvalitete života.

Što je normizacija ?

Normizacija je dragovoljno, metodično usklađivanje tvornih i netvornih predmeta koje zajednički poduzimaju zainteresirane strane na korist društva kao cjeline.

Tko donosi norme ?

Ravnatelj Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo na prijedlog tehničkih odbora Zavoda.

Tko sačinjava tehničke odbore, tko sudjeluje u njihovom radu te koja je njihova uloga ?

Sačinjavaju ih priznati stručnjaci koje predlažu pravne osobe iz gospodarstva, mjerodavna tijela državne uprave, gospodarske komore, zainteresirane ustanove i druge pravne osobe.

Tehnički odbori:

- pripremaju prednacrt norme te ga upućuju na raspravu,
- mjerodavni tehnički odbor nakon rasprave razmatra dobivene primjedbe, prihvaća ih ili odbija te o tome donosi odluku,
- tehnički odbor predlaže ravnatelju Zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo da konačni tekst nacrt norme objavi kao hrvatsku normu,
- u radu tehničkog odbora sve odluke se donose dvotrećinskom većinom.

Što je zakonom regulirano područje?

Temeljni zahtjevi za proizvode, procese i usluge spadaju u zakonsko područje.

Što su temeljni zahtjevi ?

Temeljni zahtjevi su zaštita života, zdravlja i okoliša. Proizvodi, procesi i usluge koji se stavljaju na tržište moraju zadovoljiti temeljne zahtjeve, a dodatne osobine se mogu normirati i one čine njegovu kvalitetu.

Što treba činiti da bi se ocijenila primjena temeljnih zahtjeva kod stavljanja u promet i korištenja proizvoda, procesa i usluga ?

Treba primijeniti sustav ocjenjivanja sukladnosti s temeljnim zahtjevima, a on obuhvaća ispitivanje, potvrđivanje (certifikaciju), dobavljačevu izjavu o sukladnosti, tehnički nadzor i ovlašćivanje (akreditaciju) laboratorija i pravnih osoba za provedbu potvrđivanja te pravnih osoba za provedbu tehničkog nadzora.

Što je to ispitivanje?

To je tehnička aktivnost, koja se sastoji od utvrđivanja jedne ili više značajki proizvoda, a provodi se sukladno utvrđenom postupku. Ispitivanje provodi ovlašteni laboratorij, odnosno onaj koji je odredila nadležna (akreditacijska ustanova - Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo), a isti mora ispuniti skup

zahtjeva koji su postavljeni za obavljanje određenih ispitivanja. Laboratorij mora biti akreditiran za sva ispitivanja koja može izvoditi. Rezultat provedenog ispitivanja je ispitni izvještaj.

Ispitni izvještaj sadržava:

- naziv i adresu ispitnog laboratorija i mjesto na kojem je obavljeno ispitivanje ,ako nije obavljeno u sjedištu ispitnog laboratorija,
- oznaku izvještaja (npr. serijski broj) broj na svakoj stranici i ukupni broj stranica izvještaja,
- naziv i adresu naručitelja,
- opis i oznaku uzorka za ispitivanje,
- datum primitka uzorka i datum kada je obavljeno ispitivanje,
- oznaku specifikacije prema kojoj je obavljeno ispitivanje ili opis metode ili postupka ispitivanja,
- opis postupka uzorkovanja,
- iscrpan opis metode ili postupka ispitivanja,
- sva mjerenja, ispitivanja i dobivene rezultate prikazati pomoću odgovarajućih tablica, grafikona, skica ili fotografija,
- izjavu o mjernoj nesigurnosti (kada je to potrebno),
- potpis i funkciju osobe koja je preuzela odgovornost za tehničku valjanost izvještaja i datum sastavljanja izvještaja,
- izjavu kojom se potvrđuje da se rezultati ispitivanja odnose samo na ispitane uzorke,
- klauzula da umnožavanje izvještaja nije dopušteno bez pismenog odobrenja laboratorija.

Što je certifikacija ?

Certifikacija (potvrđivanje) je postupak kojim se potvrđuje sukladnost s propisanim zahtjevima, a u smislu Zakona o normizaciji on obuhvaća potvrđivanje proizvoda, procesa i usluga, ocjenjivanje i potvrđivanje sustava kakvoće dobavljača te ocjenjivanje osposobljenosti osoba koje obavljaju radnje u svezi s ispitivanjem, potvrđivanjem i ocjenjivanjem sustava kakvoće dobavljača.

Kada se izdaje certifikat?

Kada je provedeno ocjenjivanje sukladnosti proizvoda, procesa i usluga sa zahtjevima, a to se ne odnosi samo na ispitivanje uzorka, već i na pregled i potvrđivanje kakvoće sustava proizvodnje. Na proizvodima za koje je izdana potvrda o sukladnosti ne smiju se obavljati

nikakve izmjene gradiva i konstrukcije niti druge izmjene koje mogu utjecati na promjenu onih svojstava i značajki na temelju kojih je potvrda o sukladnosti izdana (npr. na vatrogasnim aparatima).

Što je dobavljačeva izjava o sukladnosti ?

To je pismeno jamstvo dobavljača, izdano na njegovu odgovornost, da proizvod, proces ili usluga odgovaraju propisima, odnosno normama.

Dobavljač može izdati izjavu o sukladnosti samo tada kada osigura dokaz da ispunjava propisane uvjete .

Što je dobavljač ?

To je pravna ili fizička osoba u Republici Hrvatskoj, odgovorna za proizvod, proces ili uslugu. To mogu biti: proizvođači, dobavljači, uvoznici, predstavnici ili zastupnici stranih tvrtki, izvođači, uslužne djelatnosti i ovlaštene predstavnici proizvođača u RH.

Kada se priznaju isprave o sukladnosti izdane u inozemstvu?

Potvrda o sukladnosti, izvještaj o ispitivanju proizvoda i druge odgovarajuće isprave izdane u inozemstvu, koje su osnova za dobivanje potvrde o sukladnosti, priznaju se u Republici Hrvatskoj:

- ako su te isprave izdane na temelju međunarodnih i međudržavnih sporazuma koje je Republika Hrvatska sklopila ili im je pristupila,
- ako su te isprave izdane u skopu međunarodnih sustava ovlašćivanja, potvrđivanja, priznavanja rezultata ispitivanja ili drugih međunarodnih sustava, uz uvjet da je Zavod ili ovlaštena pravna osoba članica tih sustava,
- ako je izvještaj o ispitivanju izdao laboratorij u inozemstvu koji ispunjava uvjete propisane za odgovarajuće laboratorije u Republici Hrvatskoj.

Isprave priznaje Zavod za normizaciju i mjeriteljstvo.

Priznavanje isprava ne isključuje provjeru sukladnosti i ispitivanje proizvoda u Republici Hrvatskoj.

Da li proizvod mora biti deklariran, označen, obilježen i pakiran ?

Da. Na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu deklariran, označen hrvatskim ili europskim znakom sukladnosti te tehničkim simbolima koji se odnose na opasnosti, upozorenja, način rukovanja

pošiljkama pri prijevozu ili prijenosu i rukovanju proizvodima pri skladištenju ili čuvanju. Svaki proizvod mora imati pločicu s priopćenjem o značajkama, opasnostima, upozorenjima na opasnost i postupku u slučaju nezgode.

Da li svaki proizvod mora imati tehničke upute, upute za uporabu i jamčevni list?

Da. Sve na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu.

Da li svaki proizvod mora imati osiguran servis i rezervne dijelove?

Da. U Hrvatskoj.

Zaključak

Da na kraju zaključimo. Ako ste mislili da problemi tu završavaju, prevarili ste se. U Hrvatskoj je do sada objavljeno tri naredbe (naredba o obveznom atestiranju ručnih i prijevoznih vatrogasnih aparata za gašenje požara, naredba o obveznom atestiranju vatrogasnih šljemova te naredba o obveznom atestiranju aparata za zaštitu organa za disanje), kao i jedan Pravilnik o obveznom atestiranju zaštitnih opasača te o uvjetima koje moraju zadovoljavati pravne osobe ovlaštene za atestiranje tih proizvoda. Obvezno dokazivanje sukladnosti, u duhu zakona bi se moralo odnositi na svu proizvedenu i uvezenu robu koja se koristi za vatrogasne intervencije. S druge strane, za veliki broj proizvoda nema donesenih pravilnika o metodama i načinu pregleda, a isto tako niti akreditiranih pravnih osoba za provođenje ispitivanja (npr. za dišne aparate imamo naredbu, ali, koliko je meni poznato nemamo pravilnik o načinu pregleda dišnih aparata).

I što nam na kraju preostaje kao mogućnost utvrđivanja dokaza zadovoljenja temeljnih svojstava prilikom nabavke vatrogasne opreme. Upoznajmo se sa što više normi koje uređuju ovo područje i zahtijevajmo ih prilikom kupnje.

Zavodu za normizaciju i mjeriteljstvo te Ministarstvu unutarnjih poslova kao i čitavom društvu poželimo puno više investiranja u područje normizacije i certifikacije, jer mi se čini da će sukladnost domaćih normi sa europskim i svjetskim te podizanje mogućnosti te međunarodna akreditacija ispitnih laboratorija biti temelj za priključenje Europi.